Kuressaare kogukonnad

Arvamusi, näiteid ja ettepanekuid

Interreg Europe

Co-funded by the European Union

GOCORE

Tellija: Saaremaa Vallavalitsus

Teostaja: OÜ Keelemeel

2024

SISUKORD

SISSEJUHATUS 3
METOODIKA JA TÖÖPROTSESS 4
KOGUKONNA MÕISTE 7
KURESSAARE TASAND 9
Kuressaare identiteet 10
Kogukondlik aktiivsus 11
KOGUKONNA TASAND 12
Huvipõhised kogukonnad 12
Asukohapõhised kogukonnad 13
KOV TASAND 15
Ootused KOV-ile 15
ARUTELU JA ETTEPANEKUTE TASAND 17
Ümarlaua kokkuvõte 17
JÄRELDUSED JA SOOVITUSED 21
LISA 1 22

SISSEJUHATUS

Saaremaa Vallavalitsus osaleb partnerina Interreg Europe projektis „Governing Community Resilience“[1] ehk GOCORE („Kogukonna elujõulisuse suurendamine“[2]). Projekt aitab esile tõsta kogukondliku tegevuse olulisust ning selle mõju piirkondade elujõulisuse säilimisele ja erinevate probleemide lahendamisele. Eesmärk on edendada kogukondade elujõulisust ja suutlikkust panustada piirkondlikku arengusse. Samuti on projekti fookuses strateegia- ja arengudokumentide ajakohastamine ja parendamine.

Kogukondlik kuuluvus ja vajadus selle järele on inimestele omane, hoolimata sellest, kas elatakse maal või linnas, kuid linna puhul teadvustatakse kogukonda kuulumist selgelt vähem kui maapiirkonnas. Seetõttu ongi GOCORE projektis võetud luubi alla just Kuressaare kogukonnad. Arvestades, et Saaremaa valla kogukondliku tegevuse arengukavas 2021–2030[3] Kuressaaret eraldi esile ei tooda, vajab kuressaarlaste kogukondlik tegevus selgemat käsitlust.

Sidusa Eesti arengukava 2021–2030[4] peatükis „Kogukondlik Eesti“ on tõdetud, et kohalikes omavalitsustes ei kaasata ega võimestata kogukondi süsteemselt ja igapäevaselt. Ühtlasi on märgitud, et kogukondade võimekuse suurendamisel on vajadus aidata kohalikel omavalitsustel koos kohalike elanikega määratleda ja kaardistada oma kogukonnad ning kaasata neid otsustusprotsessidesse.

Saaremaa Vallavalitsuse poolt koostatud lähteülesanne on järgmine: selgitada välja Kuressaare võimalikud erinevad kogukonnad; viia läbi elektrooniline küsitlus ja analüüsida tulemusi; viia läbi intervjuud erinevates kogukonnarühmades ja analüüsida tulemusi; võrrelda kogukonnategevust Kuressaarega suuruselt sarnaste linnadega ning koostada kokkuvõttev analüüsiraport.

Lisaks Kuressaare erinevatest kogukondadest ülevaate saamisele on töö keskmes küsimus, kuidas kuressaarlased kogukondlikku kuuluvust ja kogukonnategevuse olulisust tajuvad. Kuressaare kogukondade küsitluse üleskutse oli küll suunatud kuressaarlastele, kuid laienes samas kõigile, kes end Kuressaarega seotuna tunnevad. Nimelt võis lähteülesande juures eeldada, et Kuressaare kogukonnad ei järgi linnapiire ja nii võivad end Kuressaare kogukonda(desse) kuuluvana tunda ka need, kes linnas ei ela – küll aga seob neid linnaga nt töö, hobi vm. Samamoodi sai pidada tõenäoliseks seda, et Kuressaares elab inimesi, kes ei tunne end ühegi kogukonna liikmena.

Ülevaate Kuressaare kogukondadest on koostanud Kristiina Maripuu (OÜ Keelemeel).

Aitäh kõigile, kes leidsid aega oma arvamust avaldada – seda nii anonüümses küsitluses kui ka intervjuudes!

[1] www.interregeurope.eu/gocore
[2] www.saaremaavald.ee/projektid#gocore-governing-
[3] www.riigiteataja.ee/aktilisa/4081/0202/1013/kogukondliku%20tegevuse%20ak.pdf#
[4] www.siseministeerium.ee/sites/default/files/documents/2021-11/SIDUSA%20EESTI%20ARENGUKAVA_1611.pdf

METOODIKA JA TÖÖPROTSESS

Kuressaare võimalike erinevate kogukondade väljaselgitamiseks toimus anonüümne küsitlus, mis oli veebis (MS Forms) avatud veidi enam kui 1,5 kuud (vastused laekusid perioodil 23. mai – 16. juuli 2024). Välja trükitud ankeedid olid kättesaadavad Kuressaare päevakeskuses ja Voolu tn sotsiaalmajas (Kuressaare Hoolekanne), kuid neid täidetud kujul ei laekunud. Seega põhineb analüüs vastustel, mis on kõik antud veebi teel.

Kuressaare kogukondade küsitlust ette valmistades oli aimatav võimalik passiivsus. Kuigi 2000. aastal vastas Kuressaare linna arengukava koostamisega seotud küsitlusele „Kujundame koos Kuressaare tulevikku“ 1403 kuressaarlast, siis aja jooksul on linlaste aktiivsus oma arvamuse avaldamisel järjest vähenenud. Võrdluseks: Kuressaare linna arengukava 2014–2020(2030) küsitlusele vastas 360 kuressaarlast, Saaremaa omavalitsuste ühinemisküsitlusele (2016) 269 kuressaarlast ja Saaremaa valla arengukava 2025–2035 küsitlusele 88 kuressaarlast.

Kuressaare kogukondade küsitluse üleskutset levitati samuti enam kui 1,5 kuu vältel ja erinevates kanalites, mis võimaldas jälgida ka igakordse teavituse tulemuslikkust, vt joonis 1.

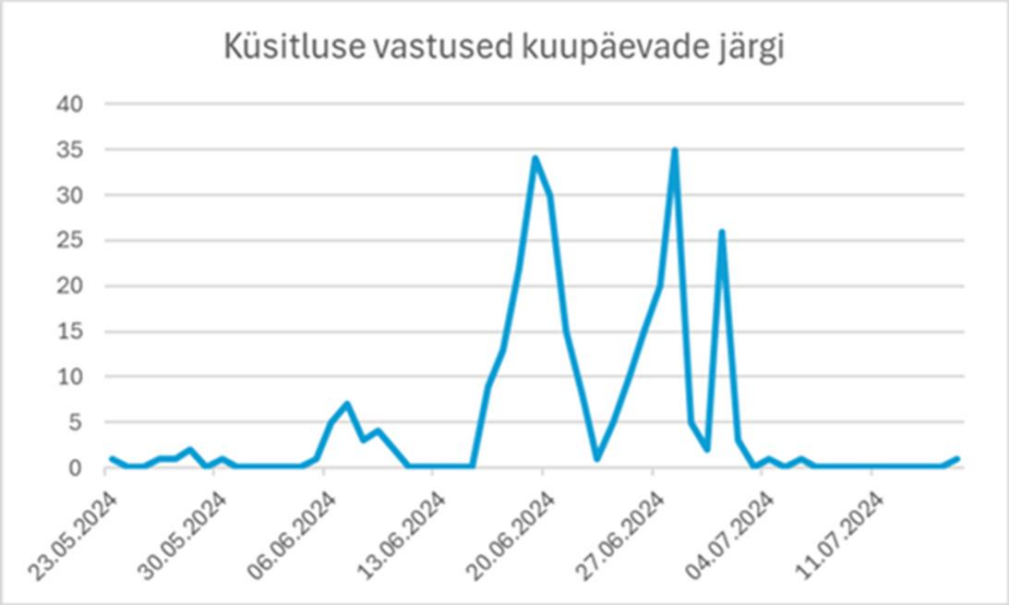

Joonis 1. Kuressaare kogukondade küsitluse vastuste laekumine teavituse ajakavas

Esmane üleskutse vallalehes Saaremaa Teataja (23.05.2024) tõi küll mõned esimesed vastused ning aktiivsus hakkas veidigi kasvama üleskutseartikli avaldamisega maakonnalehes Saarte Hääl (06.06.2024). Üldises teavitustöös tulid kasuks intervjuu Kadi raadios (13.06.2024) ning QR-koodiga lauarääkijad (alates 14.06.2024) erinevates asutustes (Kuressaare haigla, Kuressaare spordikeskus, Kuressaare kultuurikeskus

ja raamatukogu, Kuressaare lennujaam, Kuressaare päevakeskus, Saaremaa Vallavalitsuse Tallinna 10 ja Lossi 1 hoone) – küll aga ei toonud nende kanalite lisandumine kaasa vastamisaktiivsuse kasvu.

Vastamise aktiivsus tõusis märgatavalt peale 16.06.2024, mil üleskutse levitamisel olid kombineeritud teavitus Facebookis, 100 personaalset e-kirja ja valitud nn saadikute üleskutsed nende enda sotsiaalmeediakanalites.

Aktiivsuse nn teise laine tõi kaasa üleskutse Saaremaa valla Facebooki lehel (28.06.2024) ja nn kolmanda laine postitus enam kui 15 000 liikmega Facebooki grupis „Saaremaa rahvas“ (1.07.2024). Üleskutse levis kindlasti enim Facebooki kaudu, kuid samuti pereliikmete, sõprade-tuttavate ja kolleegide kaudu, vt joonis 2. Muu variandina toodi enim esile personaalse e-kirja saamist, samuti kirjeldati teisi kanaleid, kuhu üleskutse teiste vastajate abiga jõudnud oli, nagu näiteks korteriühistu, Instagram ja õppeinfosüsteem Studium.

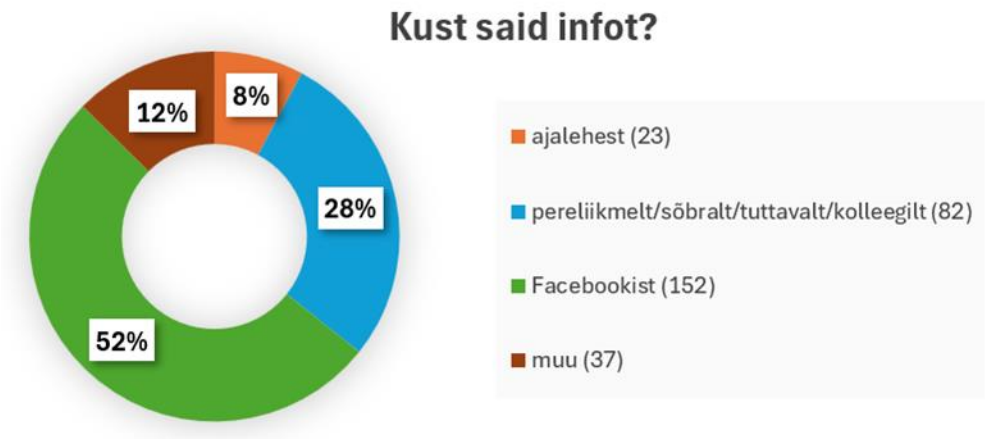

Joonis 2. Kuressaare kogukondade küsitluse üleskutse levik

Kokku laekus küsitlusele 284 vastust: neist 88%, s.o 250 esitati vahemikus 16.06–1.07.2024 ehk sisuliselt kahe nädala vältel. Teavituse puhul tasub kokkuvõtvalt märkida, et vastamise aktiivsuse seisukohast on olulised personaalsus, võimalus kasutada küsitluse otselinki ja korduvteavitus.

Arvestades Kuressaare linna elanike arvu, s.o 12 519 (1.06.2024. a seisuga)[5] on 284 vastust tulemusena tagasihoidlik, kuid võttes võrdluseks, et 2015–2017 viidi Kuressaare linnas igal aastal läbi rahulolu-uuring, mille käigus küsitleti 300 linlast, saab samas suurusjärgus vastuste hulga pealt siiski teatud üldistusi ja järeldusi teha[6].

[5] www.saaremaavald.ee/tutvustus

[6] Nimetatud uuringu käigus küsitleti telefonitsi 300 Kuressaare püsielanikku vanuses 15+ ning vastajate jaotus oli esinduslik elanikkonna tegeliku soolise ja vanuselise jaotuse suhtes.

284 vastajast 210 elab Kuressaares ja 74 väljaspool Kuressaaret. Tähelepanu väärib, et omakorda neist 74-st tervelt 60 tunneb end mõnda Kuressaare kogukonda kuuluvana. Seevastu oli vastajate hulgas 20 kuressaarlast, kes ei taju end ühegi Kuressaare kogukonna liikmena. Seega sai kinnitust, et Kuressaare kogukondadesse kuulumine ei eelda tingimata linnas elamist.

Küsitlusele vastamisel olid kõige aktiivsemad vanusegruppi 40–64 kuuluvad naised (101 vastajat), seejärel naised vanuses 19–39 (50 vastajat) ning mehed vanuses 40–64 (48 vastajat). Vastamise aktiivsus oli kõige madalam vanusegrupis kuni 18 eluaastat: meessoost vastajaid 6 ja naissoost vastajaid 7. Võrdluseks, et vanusegrupis 65+ eluaastat oli vastajaid kokku 42: mehi 13 ja naisi 29.

Kuressaare kogukondade küsitluse vastustele kinnituse ja täienduste saamiseks toimus enam kui 20 intervjuud – nii silmast silma kohtudes kui ka telefoni teel. Intervjuud avasid hästi kogukonnatunnet, mille üldist olemust on kirjeldatud järgmises peatükis.

Küsitluse käigus saadud ettepanekute ja fookusküsimuste arutamiseks toimus 31.07.2024 ümarlaud Kuressaare raekojas. Sellekohane eelinfo oli veebiküsitlusele lisatud ning oma osalemissoovist sai küsitluses teada anda. Teisisõnu, ümarlaud ei olnud avaliku registreerumisega, vaid jätkuaruteluvõimaluseks neile, kes olid küsitlusele vastates oma huvi juba üles näidanud.

Töösse on lisatud näiteid nii küsitluse vastusest kui ka intervjuudest ning need on esitatud muutmata kujul (tehtud on vaid keelelisi parandusi).

KOGUKONNA MÕISTE

Saaremaa valla kogukondliku tegevuse arengukavas (2021–2030) on kogukonna mõiste kirjeldamisel viidatud MTÜ Eesti Külaliikumine Kodukant määratlusele, mille järgi kogukond on „külas, kandis, alevikus, asumis elav, ühist toimekeskkonda ning sotsiaalsete suhete võrgustikku omav inimeste rühm“.

Kogukondliku tegevuse arengukavas tehtud üldistuse järgi saab kogukondlikuks tegevuseks pidada igasugust tegevust, mille „positiivne mõju on laiem tegija enda pereringist ning otsesest sõpruskonnast“.

Programmis „Kogukondlik Eesti 2024–2027“ määratletakse kogukonna mõiste järgmiselt: „Kogukond on enamasti teatud piirkonnas elav kindlat tüüpi sotsiaalsete suhete võrgustikuga seotud inimeste rühm. Kogukonnad võivad olla ka valdkonna- või huvipõhised.“[7]

Ajalooliselt on olnud valdavad geograafilised ehk asukohapõhised kogukonnad – ainuüksi sel põhjusel on maapiirkondade kogukondade määratlemine lihtsam kui linna puhul –, kuid „praegu on üha tähtsamad huvil, identiteedil või staatusel põhinevad kogukonnad (Gilchrist 2019)[8].

Veel sajand tagasi arvati, et kogukond on kaduv nähtus, sest järjest rohkem inimesi kolis maalt linna. Tõsi, kogukonnad on ajas teisenenud, kuid vajadus oma kogukonna järele on endiselt olemas – ühtviisi nii maal kui ka linnas. Tõtt-öelda loob linnaelu kogukondadele igati soodsa pinnase, sest mitmekülgseid tegevusvõimalusi ja inimesi, kellega lävida, on palju.

Ehkki Saaremaa valla kogukondliku tegevuse arengukavaski on selgitatud, et kogukonna mõiste on tegutsemisvormist ja -valdkonnast lahti seotav, ilmnes Kuressaare kogukondade küsitluse üleskutse kajastamisel saadud tagasisidest, et kogukonna mõiste seostub paljudele siiski vaid konkreetse asukohaga (asukohapõhine kogukond) ning käsitlus, mille järgi kogukonnatunde aluseks on ühine huviala, eriala, algatus, usuline kuuluvus vm, tundus osati uudsena. Samal põhjusel mõeldakse Kuressaare linnast kui ühest suureks kogukonnast või hoopis vastupidi – ei tajuta, et kogukondlik tegevus on ka linnale igati omane.

Arusaama, et kogukond seostub lahutamatult kindla piirkonnaga, süvendab Saaremaa valla põhimääruse § 40 lg-s 1 toodud definitsioon: „Osavald ja kogukond on valla territooriumil ja koosseisus volikogu kinnitatud osavalla või kogukonna põhimääruse alusel tegutsev piirkondlik üksus, mille eesmärk on kohaliku initsiatiivi ja identiteedi hoidmine, elanike kaasamine kohaliku elu küsimuste otsustamisse ning piirkondlike huvide esindamine valla ülesannete täitmisel.“ Sellele järgneb säte: „Osavalla ja kogukonna moodustab volikogu oma otsusega. Osavalla ja kogukonna moodustamiseks valla elanike soovil peab olema esitatud motiveeritud taotlus. Volikogu võib keelduda osavalla või kogukonna moodustamisest või teha ettepaneku teistsugusteks osavalla või kogukonna piirideks, kui ta leiab, et taotluses esitatud piires osavald või kogukond ei toeta valla terviklikku arengut.“[9]

[7] www.siseministeerium.ee/sidest#programmid-arengukav
[8] epale.ec.europa.eu/et/blog/mis-praktikakogukond-milleks-ja-kuidas-seda-arendada
[9] www.riigiteataja.ee/akt/412092023016?leiaKehtiv

Tartu Ülikooli kogukonnatöö õppejõud ja sotsiaalse innovatsiooni teadur, avatud dialoogi praktik Dagmar Narusson võtab kogukonna olemuse kokku järgmiselt: „Kogukond kui nähtus kuulub lahutamatult inimeste igapäevaelu juurde. Enamik meist kuulub ühte või mitmesse kogukonda. Me tihti ei mõtle kogukonna mõiste sisu ja piiritlemise üle, kuid intuitiivselt kogeme kogukonna tunnet või selle tunde nappust oma elus.“[10] Samas on lisatud, et kõik inimkooslused ei ole kogukonnad: „Pere on pere. Suguvõsa on suguvõsa. Meeskond on meeskond. Omavalitsus on omavalitsus.“

Mille järgi kogukonda ära tunda? Narusson kirjeldab kogukonna kandvaid tunnuseid järgmiselt: kogukonnas inimesed tunnevad üksteist, omavahel suheldakse, üksteisele pakutakse abi, mõistmist ja tuge – lisaks jagatud väärtused ja ühised eesmärgid. Seejuures tuntakse, et koos tegutsedes on võimalik edasi liikuda ja lahendusi leida. Kokkuvõtvalt on esil inimestevaheline sotsiaalne suhtlemine ja vastastikune seotuse tunne. Kogukonna suurim väärtus seisneb üksteise abistamises ja seda ennekõike igapäevaelulistes küsimustes.

Kuressaare kogukondade küsitluse ja intervjuude käigus ilmnes, et kogukonna olemust mõistetakse üpriski erinevalt:

(1) *„Palju üritusi, palju tegemisi. Tunnen iga päev end kogukonna liikmena - kohvikus mäletatakse minu tellimust, Coopi müüja teab, et mul pole sularaha kunagi jne. Väikesed asjad loevad, Kuressaares hingavad kõik ühes taktis.“*
(2) *„Kogukond on vaid tühi mõiste EL sotsiaalfondide rahastusprojektide tarvis.“*
(3) *„Meil on toetav naabruskond, kus vanuritel hoitakse silm peal, naabrid kutsuvad sauna, vajadusel hoiame üksteise koduloomi, laename soola jmt, aga samal ajal lasevad kõik kõigil elada ja üleliia ei sekku. Ehk inimesed on olemas, kui vaja. Toetad ise ja tead, et vajadusel toetatakse ka sind.“*
(4) *„Minu arust on see, et me püüame panna /---/valla territooriumile peale elanikkonna määratluse veel kogukonna määratluse, veidi dubleeriv. Meil on seltsingud, sõpruskonnad, klubid, isetegevusringid, külaseltsid jpm. Kõik vabatahtlikult tekkinud ega vaja formaalset juhtimist väljastpoolt seda ühendust. Sama vabatahtlikult nad ka kaovad või muudavad vormi.“*

Just viimane näide ilmestab, et kogukonna mõistet tajutakse formaalsena – ometi on intervjueeritav toonud häid kogukondliku tegevuse näiteid ja on ka ise kogukondlikult tegus inimene.

[10] kogukond.kysk.ee/moiste-kogukond-ja-lahenemine/

KURESSAARE TASAND

Kuressaare kogukondade küsitlus andis võimaluse saada ülevaate, millised mõtted ja emotsioonid inimestel Kuressaare linnaga seostuvad. Samuti küsida arvamust, kas Kuressaare identiteet on Saaremaa valla ajal, s.o alates 21.10.2017. a kuidagi teisenenud. Lisaks sai hinnata Kuressaare linna üldist kogukondlikku aktiivsust.

Küsimusele „Mida Kuressaare Sinu jaoks tähendab?“ vastates sai panna kirja nii märksõnu kui ka pikemaid arvamusi. Erinevaid märksõnu või sõnapaare, mida sai arvamustest välja noppida, oli 212 ja neist 85 oli mainitud vähemalt kahel korral (vt joonis 3). Selgelt tulid esile „kodu“, mida nimetati 82 korral, ja „kodulinn“, mis sai kirja 80 korral. Teistest enam mainiti ka märksõnu, nagu „turvaline“ (36), „sünnilinn“ (26), „rahulik“ (19), „elukoht“ (15), „töökoht“ (15), „hea elukeskkond“ (13), „töö“ (11), „rahu“ (11), „vaikne“ (11).

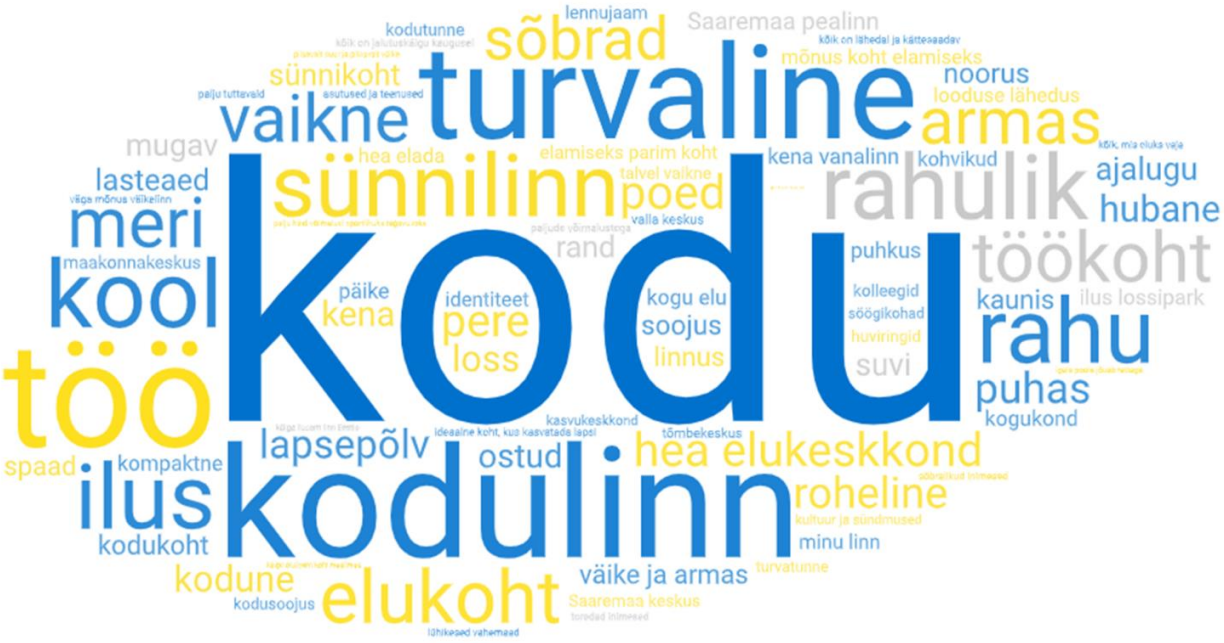

Joonis 3. Kuressaaret iseloomustavad korduvad märksõnad

Vastustes tulevad välja Kuressaare eri tahud. Kuressaaret hinnatakse kui rahulikku, turvalist ja looduslähedast elukeskkonda. Korduvalt mainitakse linna rohelust, mere lähedust ning heas mõttes väiksust, kus kõik vajalik on jalutuskäigu kaugusel. Mõned näited:

(1) *„Imeline pärl maailmas. Parim võimalik elukoht, mida saan oma lastele pakkuda.“*
(2) *„Kuressaare on maailma kõige ilusam linn ja see on minu kodu olnud sünnist saati.“*
(3) *„Kuressaare on minu jaoks võrdne kodutundega*

(4) *„Kuressaare on kogukond, mille arengus tahan aktiivselt kaasa rääkida ja anda oma panuse, et rohkem saarlasi kodulinna taas üles leiaks.“*

Kuressaare identiteet

Kui eelnev küsimus avas Kuressaare tähendust vastaja enda lähtekohast, siis küsimus „Kas Kuressaare linna identiteet on Saaremaa valla ajal (s.o alates 21.10.2017) muutunud?“ tõi sisse Kuressaare staatuse mõõtme. 92 vastajat 284-st leiab, et muutus on toimunud negatiivses suunas ja linna identiteet pole sama tugevana tajutav kui varem. Neist 92-st 73 on Kuressaare elanikud ja 19 mitte. Näiteks:

(1) *„On muutunud. Nüüd kuidagi meie linn kaob ära siia suurde valda.“*
(2) *„Linna identiteet on veidi lahustunud. Kui omavalitsus oli moodustunud ainult linna baasil, siis oli suurem fookus Kuressaarega seotud arendustele ja linnakeskkonna kui elukeskkonna arendamisele. Vähemalt tundub nii.“*
(3) *„Saaremaa valla ajal toimunud muutused on märgatavad, vähenenud on Kuressaare roll ja nähtavus. KOV tasandil puudub usaldust loov ja tõsiseltvõetav esindus, pole linnapead, esinduskogu jms. Kuressaare kui linn on kaotanud mõne aastaga oma varasema positsiooni.“*[11]

56 vastaja arvates on muudatus küll toimunud, kuid see on neutraalne või mõne hinnangul ka positiivne – niimoodi vastajaist elab Kuressaares 42 ja 14 mitte. Näiteks:

(1) *„Kuressaare identiteet on Saaremaalt kaugemalt vaadates muutunud tugevamaks. Kasutusel ongi väljendid Saaremaa või Kuressaare, mitte Saaremaa vald. Linn jääb ja on ikkagi linn, kuigi juriidiline staatus on vähenenud või olematu. Puudub linnapea, linnavõim. See on küll fakt, aga kas peakski olema? /---/“*[12]
(2) *„Pigem on Saaremaa rohkem Kuressaare-keskseks muutunud.“*

86 vastajat leiab, et Kuressaare identiteet ei ole kuidagi teisenenud – neist 56 on kuressaarlased ja 30 mitte. 50 vastajat ei tea/oska seisukohta võtta (neist 39 kuressaarlased, 11 mitte).

(1) *„Ei usu, et Kuressaare identiteet on muutunud. Kuressaare oli varem ja on ka praegu maakonna/valla keskus, kõik oluline on koondunud linna. Pigem on muutunud /---/ varem [varasemate – töö autor] vallakeskuste identiteet, neid lihtsalt pole. Saaremaa vald = suuresti Kuressaare.“*[13]
(2) *„Omavalitsuse staatuse kadumisest on veidi kahju, aga väga suurt muutust ei saa välja tuua.“*
(3) *„Mis defineerib Kuressaare identiteedi – laiemas mõttes kultuur ja siin elavad inimesed. Kas see on muutunud. Oluliselt ei ole. Kuni kestavad suured kultuurisündmused (neid peab rohkem olema), kuni lisandub elanikke (võiks rohkem olla), käivad turistid (üleliia neid pole), niikaua püsib linnaline identiteet. Natuke on juurde tulnud suure mereäärse küla hingust. Seletamatu.“*

Kui jälgida selle küsimuse juures ainult Kuressaares elavate inimeste tunnetust, saab tõdeda, et vastajaist 55% leiab, et Kuressaare linna identiteet on Saaremaa valla ajal muutunud, sealhulgas 35% tunneb, et muutus on toimunud negatiivses suunas. Samas 27% vastanuist arvab, et Kuressaare on ikka seesama

[11] Selle arvamuse esitaja ei ela Kuressaares.
[12] Selle arvamuse esitaja ei ela Kuressaares.
[13] Selle arvamuse esitaja ei ela Kuressaares.

Kuressaare ja mingit tajutavat muutust ei täheldata (vt joonis 4). Sellegipoolest saab teha järelduse, et kuressaarlased vajavad kaasamist ehk senisest enam.

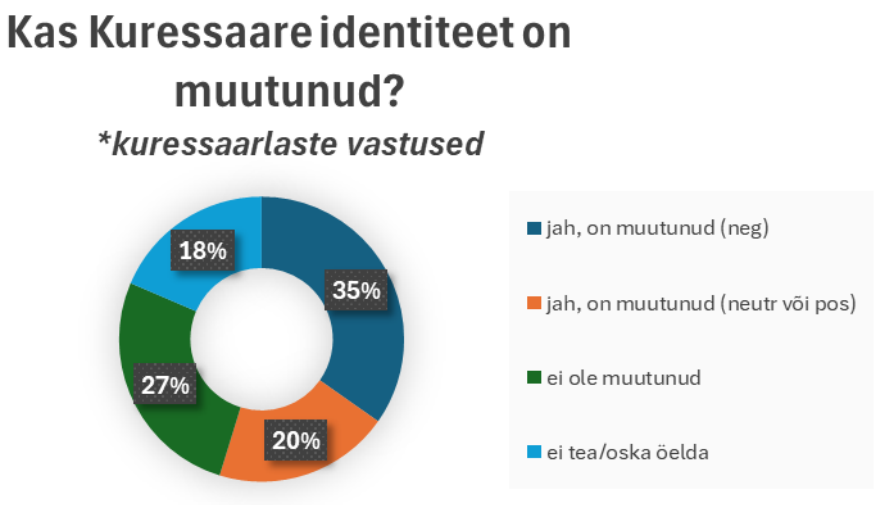

Joonis 4. Hinnang Kuressaare identiteedi muutusele Saaremaa valla ajal, s.o alates 21.10.2017

Korduvalt märgitakse, et kohaliku omavalitsuse staatuseta pole linn enam päris linn, olgugi, et asustusüksusena on jätkuvalt tegu linnaga. Sama arvamust mainiti ka kahes intervjuus. Mitmetes vastustes mainitakse soovi/vajadust linnapea järele, keda vallavanema rollis hästi ei tajuta:

(1) *„Veidi on segadust, kui Kuressaare on linn, siis kuidas pole linnapead jne. Inimesed ei tea, et vallavanem on ka linnapea kohustes.“*
(2) *„Kuressaarele piirkondlik esinduskogu, abivallavanem-linnapea (ehk vallavanem ei ole samal ajal linnapea).“*

Kogukondlik aktiivsus

Küsitlusele vastates sai anda oma hinnangu Kuressaare kogukondlikule aktiivsusele. 5-pallisel skaalal hinnati üldist kogukondlikku aktiivsust hindega 3,08 ehk see on keskmine. Sealjuures leidis 11 vastajat, et aktiivsus on väga kõrge ja 14 vastajat, et hoopiski väga madal. Pigem passiivseks pidas olukorda 58 vastajat, pigem aktiivseks 88 vastajat ja hinde 3 pani 113 vastajat.

Meessoost vastajad on oma hinnangus veidi kriitilisemad: Kuressaares elavad mehed annavad keskmiseks hindeks 2,83 ja väljaspool Kuressaaret elavad mehed 2,96. Kuressaare kogukondlikku aktiivsust peavad kõige suuremaks Kuressaares elavad naissoost vastajad – 3,23 –, väljaspool Kuressaares elavad naised on keskmiseks hindeks pannud 3,15. Seejuures on huvitav jälgida vastuseid küsimusele, kuidas iseenda kogukondlikku aktiivsust hinnatakse – mehed annavad endale hindeks 3,03, mis on kõrgem hinne kui see, millega üldist aktiivsust hinnatakse, naised hindavad enda aktiivsust keskmise hindega 3,1, mis on veidi madalam kui see, mida üldisele aktiivsusele antakse.

KOGUKONNA TASAND

Lähtuvalt kogukonna mõistest ja olemusest, mida on avatud eespool, ei ole Kuressaare kogukondade kokku lugemine päriselt teostatav, sest seda, kas ja millis(t)e kogukonna(-kondade) liikmena end tajutakse, saab ära tunda ainult iga inimene ise. Nii, nagu samaaegselt saab kuuluda mitmesse kogukonda, võib inimese kogukondlik kuuluvus ajas muutuda ja nii kuulub suur osa inimesi oma elu jooksul küllalt paljudesse eri kogukondadesse. Üheks selliseks näiteks on Saaremaa Seeniormeeste Klubi, kus vanusega on kaasnenud uus kogukondliku kuuluvuse väljund.

Kuressaare kogukondade küsitlusele vastanud 284 inimesest 34 märkis, et ei tunne end ühtegi kogukonda kuuluvana, seevastu 250 kuulub mõnda Kuressaare kogukonda (vt joonis 5). Neist 250-st omakorda kaks kolmandikku, s.o 171 vastas, et on seotud rohkem kui ühe kogukonnaga.

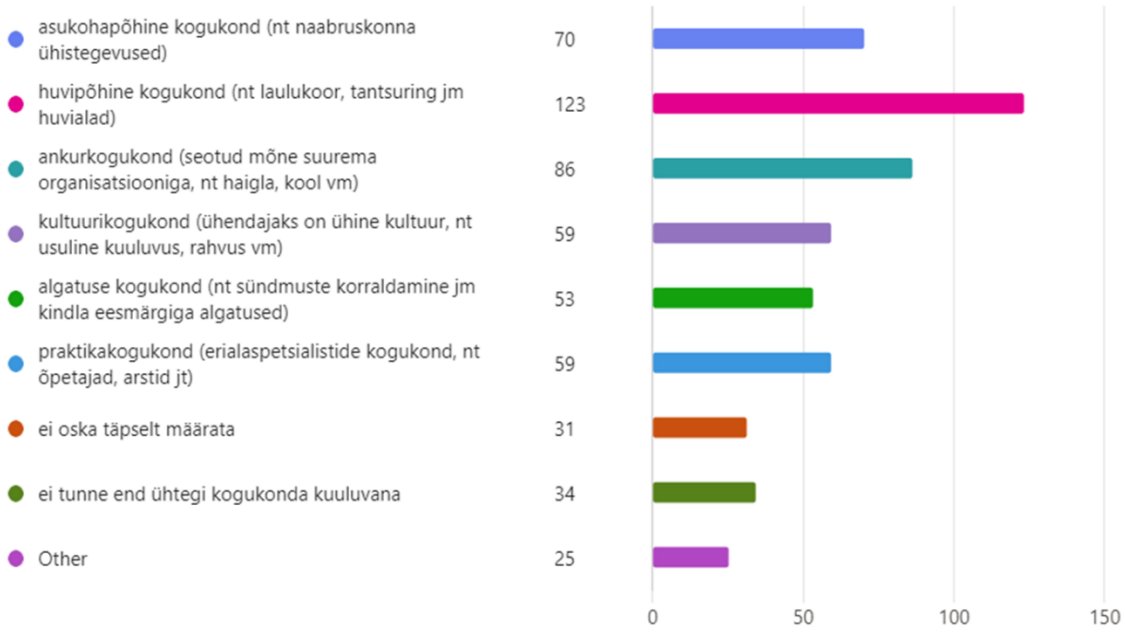

Joonis 5. Vastused küsimusele „Millistesse Kuressaare kogukondadesse kuuluvana Sa ennast tunned?“

Küsitluses ja intervjuudes toodud näited ilmestasid, et kohati on keeruline määratleda, millist tüüpi kogukonnaga on tegu, sest näiteks kirikut tajutakse ankurorganisatsioonina ja kogudust kultuurikogukonnana. Järgnevalt on toodud näited kolme tüüpi kogukonna kohta, millesse enim kuulutakse ja mida teistest selgemini tajutakse.

Huvipõhised kogukonnad

Huvipõhiste kogukondade puhul ühendab inimesi soov tegeleda oma huviala(de)ga ning huviringide, trennide, laulukooride, tantsuringide jms kaudu saavad kokku inimesed, keda juba midagi ühendab.

Uuringute järgi kuulub ühe enam inimesi huvikogukondadesse ja seetõttu on „kohapõhise kogukonna arendamine muutumas üha keerulisemaks“[14].

Viimati esitatud väide peab paika ka Kuressaare kogukondade küsitluse tulemuste järgi – enim kuulutaksegi just huvipõhistesse kogukondadesse ja 284 vastajast käib see pea poolte kohta (123). Näidetena loetleti enamasti konkreetseid huvialasid ja tegevusi, nagu rahvatants, laulukoor, võimlemisklubi Pärl, *discgolf*, FC Kuressaare, kunstinäituste korraldamine, käsitöö jpm. Paljud need, kes tunnevad end mõnda Kuressaare kogukonda kuuluvana, olgugi et nad ei ela ise Kuressaares, on seotud just huvipõhise kogukonnaga ehk huvialaga tegelemiseks saadakse kokku Kuressaares.

Asukohapõhised kogukonnad

Asukohapõhise ehk geograafilise kogukonna puhul liidab inimesi kogukonnaks ühine elukoht. Asukohapõhisest kogukonnast saab rääkida ka linna eri piirkondade puhul, nt Tuulte Roos, Ida-Niit jt, aga ennekõike on kogukondlikkus tajutav naabruskonna puhul, nagu seda on näiteks sama tänava inimesed.

Intervjuudes kirjeldati naabruskonna ühiseid tegevusi, nagu üksteise juures saunas käimine, aiasaaduste vahetamine, eakate eest hoolitsemine jm. Ühe naabrivalve piirkonna esindaja kirjeldas intervjuus, kuidas neid hakkas oma elukohas ühendama ühine mure, nimelt kogunesid noored öösiti lähedal asuvas parklas ja pidev öine lärm pani inimesed ühise eesmärgi nimel tööle – tulemuslikult. Kogukonnatunne on seal ühe tänava põhiselt nii tugev, et isegi inimene, kes enam Kuressaares ei ela, tunneb end endiselt sellesse kogukonda kuuluvana.

Asukohapõhise kogukonna liikmena tajub end 70 küsitlusele vastajat. Mõned näited:

(1) *„Golfikülas oleme aktiivsed kaasarääkijad oma küla probleemidest linnale, vallale. Esitame ettepanekuid ja oleme ka palju lahendusi saanud. Korraldame spordi(golfi) võistlusi ja laagreid, laste sportlikke sünnipäevi. Tunnustame parimaid oma kogukonna FB lehel. Käime läbi ja suhtleme omavahel.“*
(2) *„Ühtekuuluvustunne on Rohu tn poistel. /---/ Oleme aktiivsed omavahel suhtlejad. Korraldame nn rohutänava poiste kokkutulekuid, käime läbi ja suhtleme aktiivselt. Arutame omavahel nii kohapeal toimuvat kui ka maailmaasju.“*

Asukohapõhiste kogukondade puhul nimetatakse intervjuudes korduvalt turvatunnet. Kuna oma naabruskonnaga saab kontakt olla üsnagi igapäevane, on kogukonnatunne selliste kogukondade puhul eriti ehe ja loomulik.

Ankurkogukonnad

Ankurkogukonnad on kogunenud asutuste/organisatsioonide ümber, mis vastavad neljale n.ö parameetrile: kindel asukoht (sellest ka n.ö ankurdumine), avalik funktsioon, sotsiaalne missioon ning suurus ja mõjukus. Ankurasutuse või -organisatsioonina toimib näiteks haigla, kool, muuseum, raamatukogu ning tegu on omamoodi maamärgiga.

[14] https://kogukonnaveeb.ee/artiklid/kogukondade-arendamine/

Ankurkogukonnaga seotuna tunneb end 86 vastajat ning enamasti nimetatakse asutusena kooli ja lasteaeda. Sarnaselt huvikogukondadega on ankurkogukondadegi puhul päris palju neid kogukonnaliikmeid, kes elavad Kuressaarest väljaspool.

Kuressaare Haigla tegevuses tuleb väga hästi esile ka sotsiaalse missiooni aspekt, kus oma töös tehakse rohkemat, kui näeb ette esmane ülesanne ehk inimeste ravimine. Loengusari „Kuressaare Haigla kohtub kogukonnaga“ ja haigla tervisematk on mõned näited, kus haigla on soodustanud kogukondlikku kooskäimist. Intervjuus nendib haiglajuht, et kogukondlikkusel on oluline roll vaimse tervise hoidmisel ja inimesed, kellel on kogukondlik võrgustik, on parema tervisega. Mitu inimest, kes on võtnud osa haigla loengusarjast kinnitavad, et Kuressaare Haigla on oma töös liikunud kogukonna keskmesse.

Ankurasutuste näidetest tasub välja tuua ka Saaremaa Gümnaasiumi kogukondlik suund. Ametis on kogukonnajuht, kes loob ja hoiab koostööd õpilaste, õpilaste perede ja kohaliku kogukonna vahel ning koordineerib kogukonnapraktikaks koha leidmist.

KOV TASAND

Olgugi, et kogukonnad on loomult orgaanilised, saab ka kohalik omavalitsus nende heaolu ja edenemist toetada: „Loomulikult ei juhtu kogukondlik tegevus iseenesest. Kogukonnad vajavad toimimiseks ühelt poolt inimeste endi tahet ja soovi, teisalt kogukondade eestvedajaid ning nende teadlikkuse tõstmist ja toetamist. Kogukondi ei saa luua käsukorras ega ülevalt alla, küll saab kogukondade tekkimist ja arengut toetada.“[15]

Asjaolu, et linna puhul on kogukondlikkust raskem tabada, on eelnevaga samas allikas selgitatud näiteks järgmiselt: „Tihedates linnapiirkondades on probleemiks kogukonna organiseerimine, sest puudub kogukonnaks olemise tunnetus ja sotsiaalsed suhted on heterogeensemad.“

Ootused KOV-ile

Seda, mis on kogukondade vaatest kõige olulisem, sai küsitud ka intervjuude käigus ning enim kirjeldati selget soovi sisulise kaasamise järele. Näiteks avaldas mitu kesklinna piirkonnas elavat inimest ootust, et kui toimub arutelu kesklinna suvise sulgemise üle, oleksid nemadki arutelusse kaasatud, sest otsus muudab nende elukohas liiklussagedust.

Kaasamise puhul toodi intervjuudes välja ka ootus, et arutelude, ümarlaudade jm kohtumiste käigus tehtud ettepanekutega ka arvestataks ja antaks tagasisidet, juhul kui neid siiski arvesse ei võeta. Oluliseks peetakse seda, milline emotsioon sellise kaasamise käigus jääb. Teisisõnu, oluline on see, kuidas inimene tunneb, et temaga suheldi. Kui kaasamise käigus saadakse halb kogemus, siis usaldus väheneb. Seetõttu on oluline, et kaasamine ei jääks näilisuse tasandile. Kokkuvõtvalt: kui kogukondadele anda sisuline võimalus tulemuslikult kaasa rääkida, siis usaldus KOV-i vastu suureneb.

Küsimusele „Kas Saaremaa Vallavalitsus arvestab linnakogukondadega piisavalt?“ sai vastuseks anda hinde skaalal 1–5 (1 = üldse mitte, 2 = pigem vähe, 3 = enam-vähem, 4 = pigem jah, 5 = kindlasti) ning keskmiseks hindeks kujunes 3,1. Madalaimat ja kõrgeimat hinnangut antakse pea võrdselt, vastavalt 14 korral ja 12 korral.

Küsimuse „Millele peaks Saaremaa Vallavalitsus linnakogukondade puhul esmajoones tähelepanu pöörama?“ juures tuli juba varasemalt esil olnud teemadest valida neli olulisimat, mida sai vajadusel vaba vastusega laiendada.

Ülekaalukalt peetakse oluliseks järgmisi küsimusi: 1) kogukondade sisuline kaasamine Kuressaaret puudutavate otsuste tegemisse, 2) infovahetus kogukondadega, 3) noorte teadlik kaasamine, 4) kogukondade tegevuse rahastamine ja 5) kogukondade tegevuse märkamine ja tunnustamine (vt joonis 6). Need teemad olid ka 31.07.2024. a ümarlaua fookusteemad, mida avati grupiaruteludes.

[15] https://kogukonnaveeb.ee/artiklid/kogukondade-arendamine/

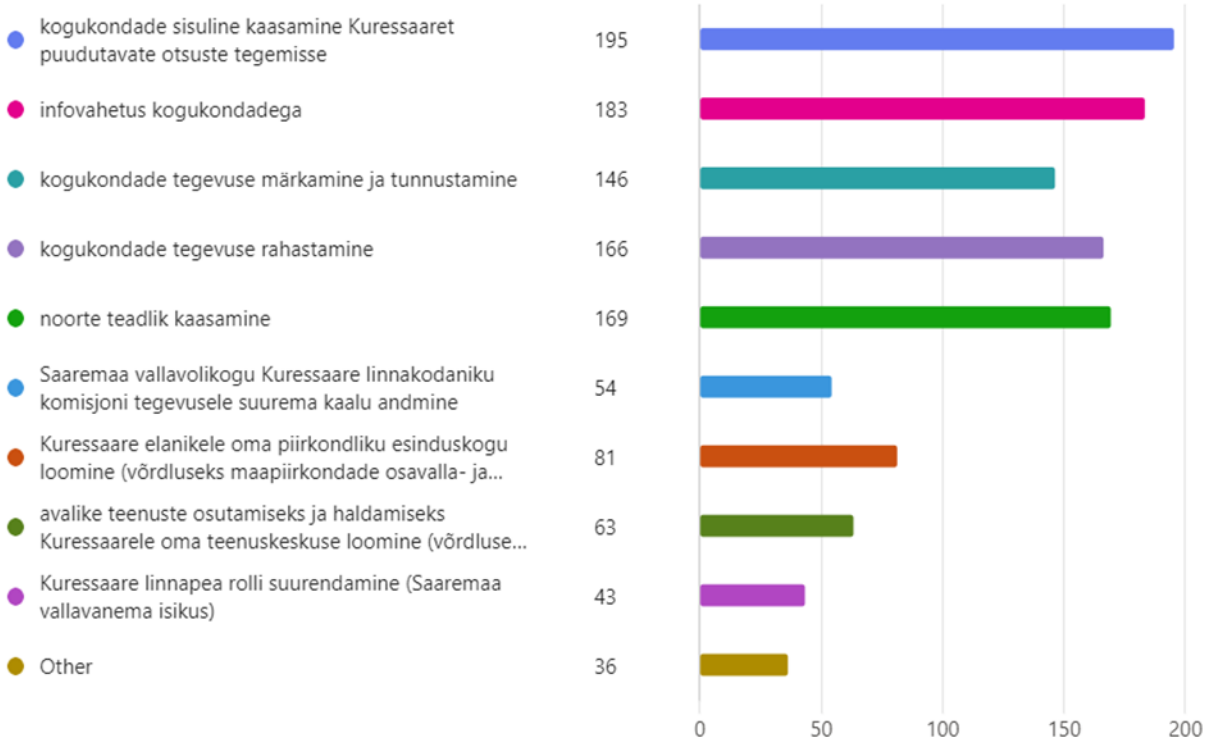

Joonis 6. Vastused küsimusele „Millele peaks Saaremaa Vallavalitsus linnakogukondade puhul esmajoones tähelepanu pöörama?

Korduvalt avaldati intervjuudes soovi, et suhtlus oleks avatum ja vallavalitsuse esindajad oleksid igapäevastes Kuressaare küsimustes nähtavamal ja kättesaadavamad. Samuti väljendus siingi mure, et Kuressaare linn ei pruugi Saaremaa valla koosseisus piisavalt tähelepanu saada. Samas oli ka neid, kes tõdesid, et Kuressaarel ei peaks olema teiste piirkondade võrdluses n.ö eelisstaatust, kuid tuleb möönda, et linna- ja maapiirkonnal on mõningad erinevused. Ehkki osundatud on ka näiteks vajadusele, et kuressaarlastel võiks olla oma esinduskogu – nagu maapiirkondades on osavalla- ja kogukonnakogud –, saab arvamustest aimu, et enim tuntakse puudust kindlalt kokku lepitud ametlikust kontaktist.

ARUTELU JA ETTEPANEKUTE TASAND

Kogukondadest rääkides tuleb esmalt küllaltki selgelt välja, et kogukonna mõistet tajutakse erinevalt ning käsitlus, et kogukond võib põhineda ka näiteks ühisel huvialal, on paljude jaoks uudne mõttekäik. Nii Kuressaare kogukondade küsitluse kui ka intervjuude käigus sai kinnitust, et enamasti seostub kogukond inimestele kindla asukoha või piirkonnaga ning seetõttu peavad mitmed küsitletud tervet Kuressaare linna üheks kogukonnaks. Arvestades, et kogukonnas inimesed tunnevad üksteist ja suhtlevad omavahel, jaguneb Kuressaare siiski paljudeks väiksemateks kogukondadeks.

Teiseks tuli esile, et ehkki kogukonnatunne on enamusele tuttav, ei ole paljud sellest varem niimoodi mõelnud ning selles osas on Kuressaare kogukondade küsitlus kandnud teavitavat ja teadvustavat rolli.

Kolmandaks võis täheldada ka teatavat vastuseisu, nimelt tõlgendati Kuressaare kogukondade kaardistamise projekti kui kohaliku omavalitsuse püüdlust hakata kogukonnaelu n.ö ülaltpoolt korraldama või kogukondasid kunstlikult tekitama.

Ümarlaua kokkuvõte

Kuressaare kogukondade küsitluse jätkuks toimus 31.07.2024 Kuressaare raekojas kuressaarlaste ümarlaud. Pea 40 osaleja hulgas oli inimesi eri tüüpi kogukondadest, aga ka Saaremaa valla esindajaid, sh Kuressaare linnakodaniku komisjoni liikmeid. Ümarlaual oli kaks peamist eesmärki: 1) anda ülevaade Kuressaare kogukondade küsitluse tulemustest ning 2) avada küsitluses enim märgitud teemasid, millele Saaremaa Vallavalitsus peaks Kuressaare kogukondade puhul esmajoones tähelepanu pöörama.

1. Kogukondade sisuline kaasamine

Kuressaare kogukondade küsitluses toodi kogukondade kaasamise kohta järgmisi näiteid:

(1) *„Märgata ja arvestada kõikide elanike ja kogukondadega, sh nendega, kes ise enda eest ei oska seista. Väga vajalik on kokku leppida kaasamise mudel ning kaasata kõiki huvigruppe nende jaoks oluliste otsuste juurde.“*

(2) *„Kaasamine! Kaasamine! Kaasamine! Mõelge laiemalt, keda otsused puudutavad, kellel võiks olla huvi kaasa rääkida. Näiteks uued arendused ja ehitused – mõelge ennast nende inimeste asemele, kes läheduses elavad, kas neil võiks olla mingid huvid ja head ideed!? Ei piisa, kui kaardi peal piirinaabriks on sõidutee, siis järelikult huvitatud isikuid pole – teisel pool teed on huvitatud isikud, kes näevad seda uut arendust oma aknast.“*

(3) *„Kuressaare linna puudutavate oluliste otsuste tegemisel peaks kaasama ka kõigi Saaremaa valla kodanike arvamusi ja seisukohti, sest Kuressaare ja Saaremaa on siiski üks tervik ja Kuressaare Saaremaa keskus, ilma milleta ükski saarlane toimetada siin ei saa. Loomulikult, puudutab öeldu Kuressaare üldist pilti ja identiteeti, mitte mõne asfaldiaugu lappimist või tänava pühkimist!“*[16]

[16] Selle arvamuse esitaja ei ela Kuressaares.

Ümarlaua arutelu käigus tõdeti, et kuna inimesed kuuluvad erinevatesse kogukondadesse, on kaasamisel küllalt palju sihtrühmasid. Tõdeti, et kaasamisprotsessis jäädakse tihtipeale kõrvale või passiivseks, kuid pärast reageeritakse kriitiliselt.

Ühiselt sõnastati järgmised ettepanekud:

- Panna suuremat rõhku isiklikule lähenemisele ja korraldada rohkem avalikke koosolekuid.
- Suhtlus erinevate huvigruppide ja nende esindajatega, kelle arvamusest ja ettepanekutest vastavalt päevakorral olevale teemale lähtuda (nt pered, noored, ettevõtjad, korteriühistute esindajad, lemmikloomapidajad jt).
- Viia läbi erinevate huvirühmade regulaarseid ümarlaudasid.

2. Infovahetus kogukondadega

Kuressaare kogukondade küsitluses arvati infovahetuse kohta näiteks järgmist:

(1) „Ühiselt tegutsemist ja inforuumi peaks rohkem olema. Väiksemad huviala- ja ühiste hobidega grupid tegutsevad, kuid laiem üldsus teab neist vähe. Paljudest sündmustest ja ürituste toimumisest saab teada alles tagantjärgi. Info ei liigu!"

(2) „/---/ Pigem luua linnakogukondade ja omavalitsuse ümarlaud, mis vähemalt kolm-neli korda aastas koguneb, igal kohtumisel arutatakse kogukondade tegevustega seotud eelnõusid ja kogukondade tegevusplaane ning koolitusvajadusi. Ja igal kohtumisel lepitakse kokku, milliseid teemasid käsitletakse järgmisel kohtumisel – see tagab järjepidevuse. Seejuures tuleb hoida seda joont, et tegemist on ümarlauaga, mitte kogukondade omavalitsuspoolne juhtimine tsentraliseeritult – ümarlauas on omavalitsus üks paljudest. Kui teha ümarlaud üksikisikutest, kellel pole taga kogukonda või vabatahtlike aktiivset tegevust, siis pole see ümarlaud vaid arvamusavalduste kõlakoda. /---/"[17]

(3) „Kogukondade esindajate kaardistamine, kellega vajadusel teha sisulist koostööd, et mitte lisakomisjone luua. Kogukondade info vahetus, otsekontaktid."

Teemagrupi arutelus anti järgnevaid soovitusi:

- Kaasata Saaremaa Vallavolikogu komisjonide töösse asjasse puutuvad kogukonnad.
- Saaremaa Teatajas tutvustada ka erinevaid linnakogukondasid (nn Kuressaare osa).
- Selgitada välja, milliste kanalite kaudu jõuda noorteni, arvestades, et need kanalid muutuvad.
- Kuressaare linna puhul kasutada ametlikke sotsiaalmeediakanaleid, kus kajastada eesseisvaid sündmusi jm.
- Infomaterjalide puhul kasutada lihtsat keelt ja visualiseerimist (nt arengukava näitlikustamiseks).
- Info jagamisel arvestada erinevaid huvigruppe ja piirkondi (nt linnaosad).
- Infovahetuses kasutada ka paberkandjal materjale.
- Jagada valla kanalites infot tulevaste sündmuste kohta (saare.events praegu seda eesmärki ei täida).

3. Noorte teadlik kaasamine

Kuressaare kogukondade küsitluses toodi noorte kaasamise vajaduse kohta järgmisi näiteid:

[17] Selle arvamuse esitaja ei ela Kuressaares.

(1) *„Noortele palju tegevust! Tegevused ei pea olema ulmekallid, näiteks piisab platsist, hunnikust lauajuppidest ja mõnest tööriistast, et lapsed-noored saaks seal vabalt tegutseda. Nt põhimõtteliselt prügist millegi loomine, kas teha taaskasutusmoe v installatsioonide konkursse. Võistlusi, teematuure, jalutusmatku jne. Noorte kogukondadele ja noortele üritusi tegevatele inimestele igakülgne abi ja info andmine! Lahenduste leidmine – et head ideed kollastelt lipikutelt ja pabertahvli lehtedelt ka ellu jõuaks. Laste ja noorte tegevused oleks ühtaegu kuriteo ja vägivallaennetus ning suur tugi perede ja ühiskonna/kogukonna vaimsele tervisele.“*

(2) *„Olen ise juba sarnase ettepaneku käima lükanud, aga kindlasti pöörata tähelepanu noortele. Vanemate inimeste käitumismustreid on raskem muuta ehk valla-kauge inimene ei pruugigi kunagi Saaremaa Vallavalitsusega aktiivselt suhtlema hakata. Oluline on noorelt luua inimestega ühtsustunnet, et täiskasvanuikka jõudes see neile loomulik tunduks. Siinkohal sobikski kõige rohkem erinevaid üritused (osaluskohvikud, koolides rääkimine või mõnel noorte heategevuslikul talgul osalemine), et vallavalitsuse liikmed tunduksid ka noortele füüsiliselt kättesaadavad.“*

Ümarlaua arutelugrupp sõnastas noorte paremaks kaasamiseks järgmised ettepanekud ja tegevused:

- Vajalik on uuendada laste mänguväljakuid.
- Vajadus on eestvedajate järele ning selleks vajavad noored toetavat suhtumist ja julgustamist.
- Soodustada tuleks koolidevahelist koostööd ja ühiseid ettevõtmisi (nt ühistegevused kord kvartalis).
- Korraldada Kuressaare noorte arvamusfestival.
- Koostöös Saare Arenduskeskusega toetada noorte äriideid ja õpilasfirmade loomist.
- Korraldada noortele kohtumisi tuntud inimestega (nt noortele suunatud konverentsi formaadis).
- Anda Kuressaare turuala noorte kasutusse.

4. Kogukondade tegevuse rahastamine

Kogukondade tegevuse rahastamise küsimust ilmestavad järgmised Kuressaare kogukondade küsitlusest pärinevad näited:

(1) *„Teatud algatused jäävad puhkudel algatamata, sest meedia vahendusel tundub (ja rõhk just „tundub“ sõnal), et kõige peale saab vastuseks, et „raha ei ole“. Sellest lähtuvalt olla kommunikatsioonis avatum ja isegi kui raha ei ole, hoida algatusideede toojatele uks lahti ning anda nõu, millistest pottidest on võimalik laiemalt Eestist/Euroopast raha saada. Kõik ei pea tulema valla potist, aga vald peab olema valmis julgelt nõu andma.“*

(2) *„Eraalgatusi ja sädeinimesi tuleb pidevalt toetada nii moraalselt kui finantsiliselt, ja vältida eelarveliste vallaasutuste dubleerivaid kinnimakstavaid tegevusi. Eraalgatused on tihti kandvamad.“*

(3) *„Saaremaa Vallavalitsus peaks linnakogukondade puhul esmajoones keskenduma heade eelduste loomisele, et toetada jätkusuutlikke ja uuendusmeelseid kogukonnategevusi. See hõlmab nii ressursside pakkumist, infrastruktuuri arendamist kui ka koostöövõimaluste soodustamist, et erinevad kogukonnad saaksid areneda ja õitseda. Samas ei ole iseenesest mõistetav, et vallavalitsus teeb kõik ära – oluline on meeldiv ja vastastikune koostöö, kus mõlemad pooled annavad oma parima võimaluste piires.“*

Selle teemaga tegelenud arutelugrupis märgiti, et linnakogukondade tegevust toetavad ka tänavate, kergliiklusteede ja heakorraga seotud investeeringud ning rahastusega on seotud sportimisvõimalused (sh ekstreemsport). Konkreetsete tähelepanekute ja soovitustena toodi välja järgmist:

- Kuressaare linnas ei ole peaaegu üldse avalikku ruumi, kus aruteludeks/koosolekuteks kokku saada – võrrelduna maapiirkondade rahva- ja seltsimajadega. See küsimus vajaks lahendust.
- Kogukondade korraldatud üritusi saaks vallavalitsus toetada näiteks tasuta reklaami ja prügiveoga.
- Saarte Koostöökogu rahastus on suunatud maapiirkondadele ja Kuressaare kogukondade toetuseks pole sisuliselt ühtki meedet.
- Kuressaare kogukondade küsitlusele võiks järgneda *hackathon* reaalsete rahastusvajaduste väljaselgitamiseks.
- Kogukondade rahastamine vajab süsteemsust ja kindlaid kokkuleppeid.

5. Kogukondade tegevuse märkamine ja tunnustamine

Kuressaare kogukondade küsitluses kirjeldati kogukondade tegevuse märkamise ja tunnustamisega seotud kitsaskohti näiteks järgmiselt:

(1) *„Minu ja tuttavate tegemisi ja kogemusi jälgides ja kuulates, siis tundub, et see " julgustamine tegusaid inimesi korraldama ja kogukonda elus hoidma" on kohaliku valitsuse poolt vaid pelgalt jutu ja õhulosside tasandil. Ning kui tegudeks läheb – siis tihtipeale on ees miljon piirangut, miks midagi teha ei saa ja pigem leitakse vabandusi kui lahendusi."*

(2) *„Vallavalitsus peaks erinevatel üritustel rohkem esindatud olema, ja tublisid inimesi enam märkama ja tunnustama, ka rahaliselt."*

(3) *„Regulaarsete kogukondade ümarlaudade korraldamine koos piisava meediaväljundiga; nii noorte kui pensionäride sihiteadlikum kaasamine aruteludesse Kuressaare oleviku ja tuleviku teemadel; kõne alla tuleks ka kord aastas (linna sünnipäeval) erinevate silmapaistvamate kogukondade tunnustamine."*

Ümarlaual avaldati lisaks arvamust, et:

- Kuressaare linna identiteet tervikuna vajab rohkem tähelepanu ja linnapea roll selgemat sisu.
- Eriti vajab suuremat märkamist ja tunnustamist erinevate ürituste korraldajate tegevus – praegu selles osas piisavat dialoogi ei toimu.

JÄRELDUSED JA SOOVITUSED

Saaremaa valla kogukondliku tegevuse arengukavas on välja toodud neli võtmevaldkonda: 1) suhted kogukondade ja KOV-i vahel, 2) kogukondade rahastamine, 3) noore põlvkonna rolli suurendamine ja 4) kogukondade vaheline koostöö. Kuressaare kogukondade küsitlus andis nende arengusuundade osas kinnitust.

Võttes arvesse Kuressaare kogukondade küsitluse tulemusi, ümarlaua arutelude kokkuvõtteid ja intervjuudes kõlama jäänud soovitusi, võiks Saaremaa Vallavalitsus teha kogukondade suunal esmajoones järgmist:

- Võtta initsiatiiv avatud dialoogiks erinevate kogukondadega, nt regulaarsete kohtumiste, ümarlaudade, infotundide vms kaudu, lähtudes päevakajalistest küsimustest. Kaaluda võib ka *live*-ülekannet, mille puhul on võimalus oma küsimused ette saata. Suhtlusformaat saab olla eri kogukondade puhul ühetaoline, kuid oluline on eristada ka konkreetseid sihtrühmasid.
- Anda Saaremaa Vallavolikogu Kuressaare linnakodaniku komisjonile suurem ja selgem roll olla kuressaarlaste ametlikuks kontaktiks vallavalitsusega. Võrdluseks saab tuua vallavolikogu piirkondliku arengu komisjoni, kes valla põhimääruse järgi korraldab ka osavalla- ja kogukonnakogu juhtide regulaarsete ümarlaudade kokkukutsumist. Olgugi, et Kuressaare linnakodaniku komisjoni tegevuse laiendamine ei olnud loetletud n.ö esmavajadusena, suudaks komisjon kodanikkonna ja kogukondadega suhtlemise regulaarsuse vastutust hästi kanda.
- Anda selgem väljund Kuressaare kogukondade tegevuse kajastamiseks, nt rubriik vallalehes Saaremaa Teataja ja/või Kuressaare kogukondadele suunatud sotsiaalmeediakanal.

Oluline on, et kogukonna mõiste ja olemus saaksid selgemaks, sest avatud dialoogi on keeruline hoida, kui selle osapooltest on erinev arusaam. Saaremaa Vallavalitsus saab kogukonna mõiste avamisel ja teadvustamisel olla eestvedaja, kuid see eeldab, et kogukonna mõistest saadakse ka vallavalitsuse tasandil ühtmoodi aru. Sel moel on võimalik luua selgus, mille puhul ka kogukondade esindajad tajuvad end konkreetse sihtrühmana. See omakorda võimaldab leida vastust küsimusele, miks inimene üldse peaks tahtma kaasa rääkida ja oma arvamust avaldada – seda tehakse siis, kui tuntakse, et arvamused on päriselt oodatud ja neid võetakse arvesse.

LISA 1

Küsimustik Kuressaare linna elanikele (ankeet on aktiivne MS Forms keskkonnas):

1. Kas elad Kuressaare linnas? (*jah/ei*)
2. Mida Kuressaare Sinu jaoks tähendab?
3. Palun anna hinnang kuressaarlaste kogukondlikule aktiivsusele. (*skaala 1–5*)
4. Eelmise küsimuse jätkuks: palun lisa lühike põhjendus, miks Sa nii arvad (soovi korral ka mõni näide).
5. Kas Sa ise pead end kogukondlikult aktiivseks? (*skaala 1–5*)
6. Millistesse Kuressaare kogukondadesse kuuluvana Sa ennast tunned?
    a. asukohapõhine kogukond (nt naabruskonna ühistegevused)
    b. huvipõhine kogukond (nt laulukoor, tantsuring)
    c. ankurkogukond (seotud mõne tugeva organisatsiooniga, nt haigla, kool jt)
    d. kultuurikogukond (ühendajaks on ühine kultuur, nt usuline kuuluvus)
    e. algatuse kogukond (nt sündmuste korraldamine)
    f. praktikakogukond (erialaspetsialistide kogukond, nt õpetajad)
    g. ei oska täpselt määrata
    h. ei tunne end ühtegi kogukonda kuuluvana
    i. muu (saab nimetada)
7. Võimalusel tooge näiteid oma kogukondliku kuuluvuse/tegevuse kohta.
8. Kas Kuressaare linna identiteet on Saaremaa valla ajal (s.o alates 21.10.2017) muutunud? Palun lisage lühike selgitus ja/või tooge mõni näide.
9. Kas Saaremaa Vallavalitsus arvestab linnakogukondadega piisavalt? (*skaala 1–5*)
10. Millele peaks Saaremaa Vallavalitsus linnakogukondade puhul esmajoones tähelepanu pöörama?
    a. kogukondade sisuline kaasamine Kuressaaret puudutavate otsuste tegemisse
    b. infovahetus kogukondadega
    c. kogukondade tegevuse märkamine ja tunnustamine
    d. kogukondade tegevuse rahastamine
    e. Saaremaa vallavolikogu Kuressaare linnakodaniku komisjoni tegevuse laiendamine
    f. Kuressaare elanikele piirkondliku esinduskogu loomine (võrdluseks maapiirkondade osavalla- ja kogukonnakogud)
    g. Kuressaarele oma teenuskeskuse loomine (sarnaselt maapiirkondade teenuskeskustega)
    h. Kuressaare linnapea rolli suurendamine (Saaremaa vallavanema isikus)
    i. muu (saab nimetada)
11. Kokkuvõtvad ettepanekud ja soovitused Saaremaa Vallavalitsusele
12. Sugu (*mees / naine / ei soovi sellele küsimusele vastata*)
13. Vanus (*…–18 a / 19–39 a / 40–64 a / 65+ a / ei soovi sellele küsimusele vastata*)
14. Selle küsimustiku lingi sain...
    a. ajalehest
    b. pereliikmelt/sõbralt/tuttavalt/kolleegilt
    c. Facebookist
    d. muu (saab nimetada)
15. Kas soovid saada kutset küsitluse tulemusi tutvustavale ümarlauale? (*jah/ei*)